

формування інноваційного потенціалу банків / Я. М. Кривич // Проблеми економіки підприємств у сучасних умовах : мат. VI Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 13–14 жовтня 2010 року. – Київ, 2010. – С. 27; 3. Головій В.М. Інноваційне підприємництво: сутність, потенціал / В.М. Головій // Вісник НТУ «ХПІ» : Технічний прогрес та ефективність виробництва №58 - 2010. – С.88-92; 4. Жилінська О. Проблеми фіскального стимулювання розвитку інноваційного підприємництва в Україні / О. Жилінська, Д. Чеберкус // Банківська справа. — 2005. — № 6. — С. 88; 5. Наука та інноваційна діяльність України у 2015 році. – К.: Державна служба статистики, 2016. – 257 с.; 6. Наука та інноваційна діяльність України у 2013 році. – К.: Державна служба статистики, 2014. – 314 с.; 7. Волошин В. Шляхи підвищення інноваційно-інвестиційного потенціалу регіону як фактора розвитку транскордонного співробітництва [Електронний ресурс] / В. Волошин, О. Другов, І. Бабець. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/December2009/23.htm>; 8. Ткаченко О.М. Метод кластеризації на основі послідовного запуску k-середніх з удосконаленим вибором кандидата на нову позицію вставки/О. М. Ткаченко, О. Ф. Грійо-Тукало, О. В. Дзись, С. М. Лаховець// Наукові праці Вінницького національного технічного університету. – 2012. - №2. – С.323-331.

УДК 330.5.009.15:332.1

С.І. Павлюк, аспірант*

Миколаївський національний аграрний університет, Україна

ІННОВАЦІЙНІ СКЛАДОВІ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Однією з найгостріших проблем розвитку сільських територій України упродовж останніх років традиційно залишається надзвичайно низький рівень інноваційної активності суб'єктів господарювання, що працюють у сфері аграрного виробництва та суміжних із ним секторах економіки. Проблема ускладнюється фактичною відсутністю інноваційно-активних несільськогосподарських підприємств у сільській місцевості нашої держави. Це знаходить своє відображення у деградації соціальної та комунальної інфраструктури села, поширенні деінвестування та втраті ресурсного і людського потенціалу сільських територій. Як наслідок, українські селяни «у більшості випадків не те що розбудувати свої села, а й хоч би уберігати їх від руйнувань не мають можливостей» [1].

Актуальність та перспективи обґрунтування теоретичних та методологічних засад управління розвитком сільських територій полягає у необхідності пошуку інноваційних складових їх економічного і соціального розвитку. Орієнтація суб'єктів господарювання різних форм власності на інноваційну спрямованість

*Науковий керівник – І.І. Червен, докт. екон. наук, професор

у всіх сферах діяльності сприятиме: підвищенню ефективності функціонування аграрних підприємств та підприємницьких структур несільськогосподарського спрямування, забезпеченню впровадження нових ідей та технологій, адаптації сучасних світових стандартів ведення бізнесу, розвитку і підвищенню якості людського капіталу, удосконаленню інфраструктурного забезпечення сільських територій тощо.

Інноваційна складова соціально-економічного розвитку сільських територій формується під впливом цілої низки факторів: природно-кліматичних умов господарювання і наявного ресурсного потенціалу, стану наявної виробничої, транспортної, комунальної та соціальної інфраструктури села; рівня матеріального добробуту сільського населення; розвитку малого підприємництва; особливостей функціонування сільських територіальних громад; рівня залучення місцевих ініціатив.

Важливе значення для визначення інноваційного потенціалу розвитку сільських територій має вивчення фактичного стану існуючої соціально-економічної ситуації в межах окремих сільських територіальних громад, регіонах та державі в цілому, оскільки успішність реалізації інноваційних проектів, в кожному конкретному випадку, залежить від цілої низки факторів, які так чи інакше впливають на процеси.

Разом із цим потребує удосконалення система державної підтримки інновацій у сільському господарстві та в інших сферах економічної діяльності на селі. Зокрема, мова йде про застосування наступних інструментів інноваційного менеджменту: фінансування будівництва об'єктів соціально-виробничої інфраструктури, створення агропромислових кластерів та агроіндустріальних парків, стимулювання конкуренції на аграрному та суміжних із ним ринках.

До основних елементів державної інноваційної діяльності в зарубіжних країнах належить також: відстрочення податкових платежів у разі виникнення додаткових витрат на інноваційні цілі; зменшення податку на суму приросту витрат на інноваційні цілі; звільнення від оподаткування прибутку, отриманого від реалізації інноваційних проектів протягом декількох років; пільгове оподаткування дивідендів, отриманих по акціях фірм, які здійснюють інноваційну діяльність; зниження ставок податку на прибуток з метою спрямування резервних коштів на замовленні державою та спільні науково-дослідні й дослідно-конструкторські розробки; надання пільг по проектах, що виконуються за пріоритетними програмами; зменшення прибутку, що підлягає оподаткуванню, на суму вартості приладів й устаткування, переданих вищим навчальним закладам, НДІ та іншим інноваційним організаціям; вирахування з прибутку до оподаткування внесків до благодійних фондів, діяльність яких пов'язана з фінансуванням інновацій; зарахування частини податку з прибутку інноваційної організації на спеціальні рахунки з подальшим використанням на інноваційні цілі. В Україні застосовується лише остання пільга, чого, звичайно, недостатньо [2].

Сьогодні незадіяним залишається такий організаційно-економічний механізм інтеграції як кооперація, що має досить глибоке теоретико-методологічне опрацювання, але на практиці не одержує достатнього розвитку.

Кооперація є ваговою складовою розвитку сільського господарства і сільської місцевості, поліпшення умов життя сільських жителів шляхом: забезпечення зайнятості, збільшення доходів; підвищення якості людського капіталу на селі; покращення побутових умов, розвитку інфраструктури тощо. Необхідною умовою розкриття її потенційних можливостей є широке охоплення економічно активного населення кооперативними процесами, залучення його до самоорганізації в різні типи кооперації: виробничі і обслуговуючі кооперативи, споживчі товариства, кредитні спілки.

Особливість розвитку кооперативів у тому, що вони розвиваються як економічні і соціальні структури та найбільш поширені у сферах, де виробникам не вигідно діяти на ринку самостійно, не вигідно вкладати капітал приватному бізнесу або у сферах із підвищеними ризиками господарювання. Наприклад, Європейські країни через кооперативні формування в аграрному секторі реалізують понад 60% усієї виробленої фермерами продукції, а скандинавським країнам належить навіть більше 80%. Кооперативи Китаю та Японії реалізують на внутрішньому та зовнішньому ринках понад 90% сільськогосподарської продукції, виробленої своїми членами.

Інноваційний розвиток сільських територій також передбачає подальше зростання значення впровадження несільськогосподарських видів діяльності на селі. Так, досвід зарубіжних країн, особливо економічно розвинутих, вказує на зростаючу важливість ведення несільськогосподарських видів діяльності на сільських територіях як альтернативних джерел доходів та передумов до подальшого соціально-економічного розвитку сільської місцевості.

Перспективним напрямком забезпечення належного розвитку сільських територій, посилення мотивацій сільських громад у розбудові соціальної інфраструктури та створенні нових робочих місць є туристично-рекреаційна сфера. Насамперед це стосується зеленого туризму, організації виробництва екологічно чистої сільськогосподарської продукції для забезпечення потреб туристів та відпочивальників у високоякісних продуктах харчування.

Нині в Україні вже розроблена Концепція розвитку родових садиб і Проект закону України щодо створення родових садиб. Відповідно до закону визначаються правові, соціальні та економічні основи утворення і функціонування родового помістя через механізми забезпечення законодавством кожній українській сім'ї права на отримання 1 га землі для облаштування родового помістя. При цьому поняття «родова садиба» можна трактувати як земельну ділянку з індивідуальним житловим будинком та іншими спорудами допоміжного використання, а також багаторічними й лісовими насадженнями, водними об'єктами, тваринами та іншим майном, на якій протягом кількох поколінь проживає родина 1–2 ступеня спорідненості [3].

Створення тематичних сіл є також одним з пріоритетних напрямків соціально-економічного відродження українського села. Протягом 2014 та 2015 років в Україні у рамках українсько-польської програми «Польська допомога» діяли проекти «Сприяння сільському мікропідприємництву в Україні» та «Сільське мікропідприємництво. Пошук нових фінансових джерел».

Концепція «Тематичного села» саме і є інноваційною основою проекту «Сільське мікропідприємництво в Україні. Пошук нових фінансових джерел». Вона успішно зарекомендувала себе у Австрії, де була започаткована, та в країнах Прибалтики, Польщі. Інноваційні складові розвитку сільських територій, що набувають реальності в рамках реалізації даної концепції, дають змогу повному оцінити потенційні можливості українського села з зовсім неочікуваного ракурсу.

Результатом тематичної спеціалізації сіл в Україні може бути:

- створення нових робочих місць у сільській місцевості у позааграрних сферах діяльності;
- функціонування соціально орієнтованої сільської економіки;
- формування нових соціальних ролей на селі;
- зміни селян у ставленні до себе та у мисленні про село, в якому проживають;
- створення реального громадянського суспільства (підхід діє «знизу в гору»);
- формування якісного людського і соціального капіталу на селі (незважаючи на опір, люди починають вчитися і розвиватися, тому що знають, що вони можуть зробити багато, не питаючи дозволу у місцевої влади);
- персональна комунікація між жителями громади;
- реалізація нетрадиційних ідей самих селян щодо розвитку сільських територій [4].

Підсумовуючи аналіз перспектив розвитку сільських територій на інноваційній основі потрібно зазначити, що потенціал інноваційного розвитку сільських територій має перспективи та впливає на всі сторони життя на сільських територіях. Зокрема, він надає сільським мешканцям можливість в опануванні нових видів діяльності, сільським школам та іншим закладам соціально-гуманітарної сфери в пошуку нового значення для сільських громад та інноваційних форм роботи, самим сільським громадам у розв'язанні завдань, які стоять перед ними.

Список використаних джерел: 1. Юрчишин В. До проблеми невідповідності суспільної долі сучасного вітчизняного селянства віковичним надбанням історично-селянського роду України / В. Юрчишин // Економіка АПК. – 2011. – № 10. – С. 111. 2. Іртищева І.О. Особливості інноваційних процесів у сільському господарстві / І.О. Іртищева [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2009_03_05/5_irtisheva.php. 3. Кропивко М. Родові садиби – альтернативний шлях розвитку сільської території / М. Кропивко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/regionalnyi-vymir/5349-rodovi-sadyby-alternatyvnyi-shliakh-rozvytku-silskoi-terytorii.html>. 4. Platform knowledge Agricultural development & rural innovations. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://arci.org.ua/events/polskyj-dosvid-dlya-rozvytku-ukrayinskogo-sela-v-realnyh-diyah.html>.